

Sproget, spræller, sprudler og swinger

I forbindelse med "Den gode historie", som er en landsdækkende 14 dages kampagne bl.a. om børn, læsning og sprog, blev vi spurgt om vi ville deltage, og da vi er musikere var vores udgangspunkt at koble sprog og musik sammen.

Vi har tidligere lavet mange projektforsøg - både store og små - på mange skoler, og med vidt forskelligt indhold. SÅ! vi ville prøve noget nyt.

I vores arbejde med børn og musik tager vi ofte udgangspunkt i børns egen kultur, og deres evne til at skabe. Men da det sproglige var det overordnede tema i dette projekt, skulle udgangspunktet være i børnenes evner til at skrive, digte, fantasere og fabulere.

Vi gav følgende oplæg til de deltagende lærere. Ideen var så at vi skulle komme på skolerne og lede processen på selve dagen.

Det var alle 4. klasser på de pågældende skoler der deltog.

FORMÅL

Spil sang og dans med børn og voksne - leg med rytmer, ord og krop.

Arbejde med at lave musik forløb med børnene og lærerne

Musik til egne digte og vers - arbejde i små grupper

Fremlæggelse og "koncert" for hinanden og evt. andre på skolen.

Forslag til form:

- Før vi kommer skal klassen have arbejdet med at lave digte/vers - ordsammensætninger , som vi kan arbejde videre med i workshoppen.
- Klasserne kan arbejde med digtning og leg med ord. Alle elever kan i grupper eller hver for sig lave et digt eller en rap.
- Hver skole udvælger max. 5 digte eller ordforsøg (rap) som vi kan arbejde videre med musikalsk. Børnene må gerne kunne dem udenad, hvis det er muligt.
- Digtene skal være korte og indeholde hooklines (omkvæd). Dette fordi det skal være forholdsvist nemt at lære dem udenad så vi kan synge dem med fuld kraft.
- Fælles optræden for skole eller forældre ca. ½ time eller ¾ før afslutningen af dagsforløbet.

MULIGE INDFALDSVINKLER:

Lad børnene lave RAP over f.eks. :

- Der skete noget uhyggeligt på vej fra skole
- Den dag glemmer jeg aldrig
- Stop mop
- Jeg er bare den sejeste
- Hvorfor driller de mig ?
- Verdens største løgn
- Jeg drømte i nat...
- Far er flyttet.....
- Hvorfor hører læreren ikke efter....
- Hvis jeg var popstar
- Jeg elsker at hade min skole, fordi....
- Da cyklen punkterede
- Jeg hader dig fordi....
- Sådan laver man pizza
- Åh jeg er vild med....
- Eller noget helt andet

Altså en fremadskridende handling, der ikke nødvendigvis behøver at rime, men som i kraft af rapformen finder ind i en rytmisk / metrisk form.

- Lad børnene lave rim ud fra samme koncept.
- Lad børnene lave omskrivninger/billeder, der i deres indhold får symbolværdi med / uden rim.
- Tegn et digt og digt en tegning
- Arbejde med metrik, lyd- og ordrytme, ord- og sætnings- deling og (musikalsk) underdeling.

Indenfor rammer som f.eks. noget :

- eventyrligt
- socialrealistisk
- surrealistisk
- vrøvl

- sørgeligt
- tabu
- uforklarligt
- frit slaw

Med sådan en plan er man som underviser helt på herrens mark i forhold til at kunne forudse, hvad der sker, når man kommer på skolerne. Hvilke digte har børnene lavet? Har de selv arbejdet med musikken? Hvilke strukturer har de arbejdet med? Hvordan vil vores kontakt være on location?

MED LIVET PÅ SPIL

Vi kalder denne arbejdsmetode for "med livet på spil", forstået på den måde, at man hele tiden vil have kniven for struben, og skal være 125 % tilstede og opmærksom på alt og alle, når man er på den enkelte skole. Hvis man ikke er det mislykkes projektet. Man kan også kalde det for navigering i kaos.

Et andet billede kunne være at man bliver dumpet på 11 km dybt vand - man kan svømme, men man kender ikke retningen for at nå i land. Her har man flere muligheder: Hvis man opgiver er det sikkert at man drukner, hvis man forsøger at svømme må man prøve at finde en retning og navigere så godt man kan. Undervejs mod land kan man nå at skifte retning mange gange, men når man i land har man sejret.

Vores erfaring er at børn som ofte ikke opdager dette kaos, men at det ofte kan være de voksne, der har erfaringer nok med bare at kaste sig ud i tingene og se hvilken retning de tager.

Når man kaster sig ud i projektet, skal man arbejde i muligheder i stedet for begrænsninger. Man skal være lyttende frem for at være bestemmende. Alle løsninger er mulige indtil børn og voksne i fællesskab har lagt sig fast på den rigtige.

Vores udgangspunkt var altså at alle skolerne skulle være klar med en række digte, rim, remser og rap' når vi kom. Vi skulle så styre forløbet, så det kunne ende med en fælles koncert efter ca. 3½ time.

Forløbene på skolerne var vidt forskellige, men efterhånden fandt vi en skabelon for selve processen.

Vi startede med at synge, spille, råbe, danse og give energi til børn og lærere - også for at skabe en tryk stemning for det videre forløb.

Herefter læste, sang og rappede børnene på skift deres produkt for os. Det var overraskende flot.

Digtenes kvalitet struttede af, at det i de fleste tilfælde var børnenes hjerteblood og deres ægthed der var på spil. Vi så dette markant øget i de tilfælde, hvor børnene havde arbejdet med dem ud fra en musikkulturel vinkel, som de kunne identificere sig med og i mindre grad når det var "dansk lærerforeningens forslag til metodik i danskundervisningen". Kort sagt: I højere grad børnene fik mulighed for at bruge et formsprog, som de kunne identificere sig med des højere kvalitet og jo mere nærvær fik resultatet.

Nogle steder havde man arbejdet med bogstavrim, andre steder enderim og på en skole var det udelukkende rap-formen, der var blevet valgt. Nogle børn havde en næsten færdig musikalsk form på deres digte og andre læste ordene op. I starten var en del børn generte for at læse/synge/rappe deres digte for de andre,

men efterhånden som der gik hul på bylden, og man kunne se at det ikke var så farligt, kom alle efterhånden op og fremførte deres digt.

Ud fra både vores og børnenes bedømmelse af hinandens digte, blev der valgt 4 - 5 ud, som vi skulle arbejde videre med musikalsk. I nogle tilfælde var oplægget næsten færdigt fra børnenes side, og i andre tilfælde måtte vi starte i fællesskab med at skabe de musikalske rammer for teksterne.

Dette arbejde blev delt ud klassevis, og den lærer, der var tilknyttet klassen skulle være tovholder i processen og sørge for, at der kom et brugbart produkt ud af det. For mange af lærerne var den en helt ny måde at arbejde på, og nogle steder var det også præget af en vis usikkerhed. Vores opgave var her at cirkulere mellem grupperne og bakke op omkring kompositionerne og det at arbejde skabende musikalsk med børnene og samtidig sikre, at alle i gruppen lærte sangene udenad.

DE PÆNE PIGER

DD står for dumme drenge
PP står for pæne piger

Det er noget som alle siger
Vi er bare de sødeste
Hør bare hvor kloge vi er
Vi ved hvad vi siger
Vi er bare de pæne piger

STOP MOB

Jeg vil stoppe mob
mob er noget lort
brilleabe, slapsvans
hvorfor skal man sige det
hvorfor hvorfor hvorfor

hvorfor skal der mobbes
hvorfor hvorfor
kan man ikke bare være gode venner
lege hele dagen lang
være venner for evig og altid
vi vil stoppe mob

Begge digte giver klart udtryk for hvad børnene går og tænker på, og vil kunne bruges i et udgangspunkt for en videre bearbejdning af problemstillingerne i klassen i andre timer og fag.

AT PRÆSENTERE ET PRODUKT

På alle skolerne blev sange og rap' fremført for publikum. Børnene dansede og sang så det var en fryd - nogle steder var der 30 og andre steder over 200. Publikum blev inddraget aktivt i fremførelsen og sang og rappede med.

Alle melodier blev optaget på CD og senere sendt til de enkelte skoler som et minde om denne proces.

Efterfølgende gav både børn og lærere udtryk for, at det havde været en spændende proces. Vi kunne se og tolke på børnenes ansigter, at det gav grobund for en pæn portion selvtillid, at få muligheden for at arbejde i en sådan skabende musikalsk proces, og være på scenen og fremføre egne produkter på en flot måde.

INDFALDSVINKLER TIL AT KOMME I GANG MED AT LAVE SANGE MED BØRN

- Prøv at synge alt hvad du vil sige til børn og kolleger - som inspiration til alle og for at komme over blufærdighedstærsklen. Prøv at gennemføre en hel dag - det rykker noget !!!!!
- Optage børnenes sang på bånd og gentage til det "sidder".
- Syng børnenes egne sange til de bliver melodifaste og alle kan synge med.
- Syng en vittighed eller syng et eventyr du kender eller syng et helt personalemøde, hvor alle punkter gennemgås i sang.
- Prøv at opfordre jeres forældre til at gøre det samme derhjemme.
- Lav ugens melodigrandprix hvor børnene (og de voksne) synger egne sange for hinanden.
- Lav sange når I er ude at gå tur - så har I en god rytme i jeres skridt.
- Syng under forskellige akustiske forhold : under et tæppe, på badeværelset, i en skov, gennem et plasticrør, i mikrofon, i en tunnel, osv.
- Leg med toner og stemme med pergamentpapir om en kam ("Freddy Fræk fløjte")
- Få det i det hele taget gjort trygt at kunne sige : "Prøv at høre hvad jeg har lavet !!"

INDFALDSVINKLER TIL UDVIKLING AF SANGENES FORM

- A stykke og B stykke = vers og omkvæd
- A stykke, B stykke og C stykke = vers, omkvæd og mellemvers med helt anden melodi som måske kun synges én gang i sangen.
- Ekko form = nogen synger noget - andre gentager. ("Jeg hedder Peter" - "han hedder Peter")
- Call / response (Spørgsmål / svar)= nogen synger noget - andre gentager noget andet = ny sanglinie og nyt svar. ("Er der nogen her der har sure tæer" - "Det har jeg, jeg har sure tæer")

· Forsang / fast svar = et vers / en linje synges og efterfølges af bestemt sanglinie som svar. ("I går var jeg til en fed koncert" - "Sild og makrel du ka gør det selv" - "Jeg dansed og jeg svansed hele natten lang" - "Sild og makrel du ka gør det selv")

ELEMENTER DER KAN ÆNDRE / UDVIKLE SANGEN :

- Tempo - prøv at synge i forskellige tempi
- Styrke - prøv at synge i forskellig styrke
- Intensitet = kombination af styrke og tempo med styrke og temposkift mens man synger
- Stilhed - prøv at lege med "huller"/ stilhed i sangen
- Periode - prøv at lege med rytmisk gentagelse af ord eller linier i sangen
- Klang - prøv at lege med klangfarven i sangen - syng vredt / glad / ked af det / vrænget / indsmigrende / blidt / rått - alle mulige måder der også er med til tolkning
- Frasering - prøv at lege med forskellig måde at synge de enkelte ord og sætninger. Prøv at synge korte ord langt og lange ord brudt op

Erik Lyhne seminarielærer på Århus Dag- og Aftenseminarium
Michael Madsen freelance musiker og komponist, underviser bl.a. på efteruddannelse for lærere og pædagoger på Gedved Seminarium.

Udgivelser: Børnesangbogen, Den Rytmiske Børnesangbog, Den Glade Børnesangbog, Spil OP, Sådan Synger Børn i Danmark - læs artikler om børn og musik på www.lyren.dk.

Begge har været aktive i mange featureprojekter på skoler og SFO - hvor musikken og arbejdet med musiske børn har været i centrum.